

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿՐԹԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆ

ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԹԻԻ 78

18 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1913

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵԼԵԿԱԳՐԱԿԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԵ ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆԻ

ԵՐ
ՅԵՐ
ՏՈՒՐԻ
ԿԵՆՏՐՈՆ

ԿԱԹՈՂՈՍԷԱՐԱԳԱՆԳ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵՂԵԿԱԳՐԱԿԱՆ
ՇԱՐԱԹԱԹԱԹԵՐԹ

Երո՞ւղ շաբթի 18 Յունուար 1913 Թիւ 78

«Մրբազան Քահանայապետն Պիոս Ժ. կը մաղթէ որ Կաթողիկէ Արձագանց շաբաթաթերթը շարունակէ Հայաստանի Կաթողիկէ ժողովրդոց մէջ, մասնաւոր ի գաւառս, փրկարար առաքելութիւն մը կատարել, ի բարգաւաճման կրօնից եւ ի հոգեւոր օգուտ հոգիներու: Այս մաղթանաց արդիւնատուութեան համար Մրբազան Հայրն արագին կ'օրհնէ յիշեալ Շաբաթաթերթը, ինչպէս նաեւ անոր խմբագիրներն եւ ընթերցողները»:

Նամակ Կարդ. Մէրի Տէլ Վալի, առ Ալեք. Տ. Պօղոս Պետրոս Ժ.Գ. Թեղեան, Հայ Կաթողիկէ Պատրիարք Կիլիկիոյ, 23 Նոյեմբերի 1912, ընդ 60780 քուանմարտ:

ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ՍԿԶԲԱՆՑ ՎՐԱՅ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԳԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Գ.

(Շար.) (*)

Սակայն կրօնքն որչափ ալ թշնամի ըլլայ վերոյիշեալ ծայրայեղութեանց հետ առաւել թշնամի է ծայրայեղութեան մը, որ յայտնուս շատ սովորական եղած է, այսինքն այն վտանգաւոր եւ միանգամայն հրապուրիչ սկզբան, որ քրիստոնէական բարեպաշտութեան ամէն պարտքերը աշխարհիկ լաւութեան ենթարկելու կը յաւակնի, եւ որ կը յանդգնի յայտարարել թէ, ով որ պարկեշտ է, կարի առաքինի մարդ մ'է: Ուստի այդ

(*) Տես Բ. տարի, Թիւ 66, էջ 596:

նոր աւետարանի առաքեալներուն կը հարցնեմ թէ, ո՞րպիսի հեղինակութեամբ, ո՞րպիսի իշխանութեամբ կուզան Քրիստոսի Աւետարանին այդ օրինակ կերպապէս հակառակիլ, եւ թէ մեր հաւատքին արժանանալու համար իրենց առաքելութեան մասին Քրիստոսի տուածէն աւելի վաւերական ապացոյցներ կուտան, եթէ անկէ նուազ զօրաւոր փաստեր ունին, եւ մանաւանդ եթէ ուրիշ փաստեր չունին, եթէ ոչ իրենց անձնական կարծիքը եւ իրենց վարդապետութեան դիւրութիւնը, զարմանալու իրաւունք ունին միթէ, եթէ մենք աւելի Աստուծոյ քան թէ իրենց խօսքին համակերպինք: Վասնզի Քրիստոնէական կրօնքին Աստուծային ըլլալը ուրանալու կամ անոր մասին տարակուսելու համար, հարկ է նախ հրաժարած ըլլալ նոյն իսկ այն բանականութեան ամէն լոյսերէն, զոր իրենք իրենց իրեւ

միակ առաջնորդ կ'ուզեն ունենալ։ Եւ սակայն անտարակուսելի է թէ, քրիստոնեայ պարկեշտ մարդուն կրօնքն շատ տարբեր է անկէ, զոր կը բաւականանայ ունենալ անիկա, որ ըստ աշխարհի պարկեշտ մարդ կը կոչուի։ Եւ իսկա կրօնքը իր բանականութեան կ'ենթարկէ։— Քրիստոնէութեան վարդապետութեանց մէջէն զոմանս կ'ընդունի, զոմանս կը մերժէ, իր հաւատքը այն մասերով միայն կը կազմէ, որոնք իրեն կը թուին թէ իրեն բանականութեան կամ խելքին չեն հակառակիր, եւ կամ զայն չեն զայրացներ եւ իրեն քմաց համաձայն կրօնք մը կը չինէ։ Պատուիրաններուն մէջ կը յարգէ զանոնք, զորոնք չկրնար, առանց պատուոյ եւ ընկերութեան օրինաց դէմ գործելու, ոսնակոխ ընել։ Բարձրաձայն կը յայտարարէ թէ ինքն զանոնք խտրել եւ ճշտութեամբ կը գործադրէ, միւսները ոտնակոխ ընելու եւ կամ արհամարհելու իրաւունքն ունենալու համար, որոնք զինքն անհանգիստ կ'ընեն, եւ կամ իրեն հաճելի չեն։

Ճշմարտիւ քրիստոնեայ մարդն իւր խելքը միշտ իւր կրօնքին կ'ենթարկէ, եւ զայն հաւատքի հնազանդութեան ներքեւ կը պարաւանդէ։ Խելքն անոր քով ուրիշ բան չընէր եթէ ոչ առաջին քայլերը առնուլ, եւ անոր կ'առաջնորդէ մինչեւ ի Տաճար Քրիստոնէութեան։ Հոն, իւր կրօնքին ատուած ծայրութեան լուսափայլ տառերով դրոշմուած անտարակուսելի փաստերը իրեն ցուցնելէն ետեւ, զինքն հաւատոյ կը յանձնէ, որուն ինքն Աստուծոյ կողմանէ աւանդուած ամէն բանի կուրօքէն հաւատալով կը հպատակի, ապահով ըլլալով երբէք չմոլորելու, վասնզի ինքն առաջնորդուած է Անկէ, որ է նոյն ինքն իմաստութիւն եւ ճշմարտութիւն։ Հաւատարիմ պահպանող ամէն պատուիրանաց, կը հաւատայ թէ չկրնար անոնցմէ եւ ոչ մին ոտնակոխ ընել, վասնզի անոնց ամէնքն ալ մրեւոյցն հեղինակէ, այսինքն Աստուծոյ կը բղխին։ Հնազանդ որդի Եկեղեցւոյ, անոր ամէն որոշողութիւնները կը յարգէ, եւ զանոնք իրեւ պատգամ կը նկատէ, վասնզի անոր անսխալականութիւնն անոր ատուած

ծայրն Հեղինակին խոստմանց վրայ հիմնուած է, եւ որ կը հրամայէ թէ իբրեւ հեքանոս, եւ իբրեւ մաքսաւոր Եկեղեցւոյ աջն, որ Եկեղեցւոյն չհնազանդիր։ Անոր ամէն օրէնքներն իրեն համար նուիրական են, գիտէ ինքն թէ, ոչ միայն պաշտական է հնազանդիլ բնական եւ ատուածային, այլ նաեւ եկեղեցական պատուիրանաց։ Թէ հարկ է պահել առաջինները, եւ զանց չընել միւսները, եւ թէ ո' եւ է մասին մէջ գործուած մէկ մահացութեամբն, կը բաւէ զմեզ յաւիտեական կորստեան մասնելու։

Սակայն ճշմարիտ բարեպաշտութիւնն հոտ կանգ չառնէր։ Ինքն միայն հրամայեալ բաները գործադրելով չչատանար։ Այլ աւելի կատարեալին կը ցանկայ, Աստուծոյ եւ իրեն աւելի արժանաւոր եղողին։ Կը փափաքի շատ աւելի քան թէ շատ քիչ գործադրել զանոնք, եւ իրեն պարտուց սահմանէն անդին անցնիլ, քան թէ շատ ճշտութեամբ իրեն պարտուց սահմանը փնտռելով, անոնց մէջ թերանալու վտանգին ինքզինքն ենթարկել։ Գիտէ թէ որով վրայ կը վստահի։ Կը ճանչնայ վեհանձն բարութիւնը այն Տիրոջ, որուն ինք կը ծառայէ, եւ որ այնչափ առատաձեռնութեամբ կը վարձատրէ իրեն համար եղած ամէն ծառայութիւնը, մինչդեռ մարդիկ, որոնց այնչափ ջանքով եւ փութով ծառայութիւն կը մատուցուի, գրեթէ ամենեւեւ վարձատրութիւն մը չեն ընել ի փոխարէն իրենց համար եղած ծառայութեանց։

Բարեպաշտութիւնն, որ քրիստոնեայ ծրնողաց իրենց զաւակաց աւանդելիք ժառանգութեանց ամենէն թանկագինն է, միւս այլ բարիքներուն պէս չթողուիր, ըսելով «Կը քողում իմ զաւկիս բարեպաշտութիւնն եւ իմաստութիւնը»։ Ծնողքներ, եթէ կ'ազգէ որ ձեր զաւակներն զանոնք ժառանգեն, աշխատեցէ՛ք որ, նոյն իսկ ձեր կենդանութեան ժամանակ, զանոնք իրենց սեփականեն։ Եթէ շատ երկայն ժամանակ սպասէք, երբէք զանոնք չպիտի ժառանգեն։ Հարկ է որ կենաց զարնան ժամանակ երիտաւոր սրտերու մէջ առաքինութեան սերմերն ցանուին։ Հարկ է, այսպէս ըսեմ, կաթին հետ անոնց ծծել տալ

բարեպաշտութեան առաջին քաղցրութիւնները, ատիկա հասակին հետ պիտի աճի, հոգւոյն մէջ խորունկ արմատներ պիտի արձակէ, եւ ամենաբուռն փրկորիկներն ալ չպիտի կարենան զանոնք տապալել: Բարեպաշտութեան իրենց սորվեցուցած վարդապետութեանց հեղութեամբ հպատակելով, ատոնք իմաստուն մարդիկներ, առաքինի քաղաքացիներ, իրենց բարուց եւ ընթացքին մէջ անընտրանս կիսանձններ պիտի ըլլան, նոյնչափ հաւատարիմ ուղղամտութեան եւ պատուոյ որպէս նաեւ բարեպաշտութեան եւ կրօնքի ամէն պարտքերը ճշտութեամբ, եւ խղճի մտօք կատարելու մէջ, եւ նոյնչափ աւելի ճշգրտակաւ ըլլան պիտի առաջններուն, որչափ աւելի որ ճշգրտակաւ ըլլան երկրորդներուն գործադրութեան մէջ. վասնզի ինչպէս որ առանց ուղղամտութեան ճշմարիտ եւ հաստատուն կրօնք չկրնար ըլլալ եւ չկայ, այսպէս ալ չկայ եւ չկրնար ըլլալ ճշմարիտ եւ հաստատուն ուղղամտութիւն առանց կրօնքի. եւ այն որ կը մոռնայ ինչ որ պարտական է Աստուծոյ, կրնայ դիւրաւ ուրանալ նաեւ զայն որ պարտական է մարդկանց ու իրեն բարեպաշտութեան արժանի պարտութեամբ մը. «Ձաւակս, կ'ըսէր, Սուրբ Լուդովիկոս Փիլիպպոսին, որ Թագաւորական գահին վրայ իրեն պիտի յաջորդէր, «Բարեպաշտութեամբ յանախե Աստուծոյ եւ մեր մօր Սուրբ Եկեղեցւոյ պաշտամանց: Հոն աղօթե՛ Աստուծոյ արտօն եւ բերնով, մանաւանդ Ս. Պատարագի ժամանակ, Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի մարմնոյ սրբագործութենէ ետք, առանց հոն մեկու մը հետ խօսելու եւ խօսակցելու»:

Ն. Ծ. Վ. ԱՃԻՄԵԱՆ

(Շարունակելի)

ԱԶԻԶԼԻՅԻՆ ՔԻՒԶԻՒԲ ՊԻՐ ԶԻԶԷՅԻ

ՄԻԼՔԷՆԵՄ՝ Վ. Վ. ԱՍՏՈՒՐԵԱՆ

Ահ պինամուսլար նէ՛ գատար աճրնաճագ պիր հալտէ տիրէր. զավալլարըն մահրումիլէթի նէ՛ գատար պէօյիւք տիր: Պունլար՝ Ալլահը սէվմէք, ծնա մալիք օլմադ, ծնտա վէ ծնուն իլէ եսչամագտաքի մէսէրրէթ վէ մահգուղիլէթի գաթիէն անլայամայաճագլար: Հալպուքի պիւթիւն քրիսթիան րունլար, քէնտի մունապպէթինտէ պու մէսէրրէթ վէ մահգուղիլէթի հիսս էտէրլէր: Սուրբլարըն էօմրիւ ծնունլա դանի դանի տօլղուն վէ թաշգըն տըր:

Ալլահը սէվէպիլմէք պէօյիւք պիր նիլմէթ տիր. պու նիլմէթ ալէլ էքսէր ֆաղիլէթ պապընտաքի ճահո ու զայրէթին պիր միւքեաֆաթը տըր. պապը տէֆա օ, թա չօճուգ չաղընտան ինքիչաֆա պաշլար, վէ օ հալտէ, սէլամէթի էպէտիլէյէ թային օլընմըլ օլտըղընա պիր ալամէթի մախսուսէ տիր: Ճէնապը Հապըն րունլարտա աճիյպէլէր իզհար էյլէմէսի գապիլի ինքեար օլմադ. օ, քէնտի մէրհամէթի բապպանիլէսինի թէճէլլի էթտիրմէք, նիհայէթսիզ աթիլէլէրինէ եէնի պիր տէլիլ տահա վէրմէք իւզըն հէր պինտէն, հէր սընֆտան վէ հէր տէրէճէտէն րունլար ինթիլսապ էտէր:

Պու կիւն ախտար ալէմտէ, պիլիմ կիւնիւմիւզտէ վէֆաթ էյլէմիլ օլան վէ մունապէթի իլահիլէնին բայիհատար պիր նապէնին չիլէյի կէօրիւնմիւլ պուլունան տէօրթ հաչընտաքի պիր չօճուղըն րունլարտա ճէնապը Ալլահըն կէօսթէրմիլ օլտուղըն աճիյպէլէր մէվղուլ պահս օլմադա պաշլամըլ տըր: Օ ազիզ մահունմըղաղըն էօմրիւ տէ հաղըլմըլ տըր քի էլլի իւլ այլըգ պիր սալիհ էօմիւրահէն իպարէթ տիր: Պու ազիզիլէյէլին հիքեայէսի հապիլաթէն ինսանըն ֆիքրինի շաշըրըր, հէմտէ Ալլահըն իլլէրի հապընտա պէօյիւք պիր թէաճճիւպէ տօլտուրըր:

Թապիսթտա օլտուղը կիպի լութֆտա տախի ինսանը հայրէթտէ պրագաճագ էվլատլար վար տըր: Ազիզիլէլին հիքէայէսիտէ, նի-

սա թայիֆէսինտէն Սրբուհի Բօլէթ, Ծրանսուաղ տ'Ամպուաղ, Բացեան Սրբուհի Մատուէն, Երանուհի Վէրօնիք Փիւլիանի, վէ պիղէ տանա եագըն օլան, Երանուհի Փէրմէն տը Բիպրաք, հիւրմէթլի Պընուաթ Բանքիւրէլ, մարի Եօսթէլ, Մէլանի, Սալէթին Զօպան գըղը կիպի նիչէլէրինին թա չօճուգ չաղընտան Ալլահ մուհապէթի, Ճէննէթ վէ Ս. Հաղորդութիւն մուհապէթիլէ տօլու օլմաղա պաշլամըլ օլտուգլարը օղունմագտա տըր:

« Ամնասուրը Հաղորդութիւնըն քիւչիւք մէնէքչէսի օլան քիւչիւք Նէլի, վագթընտան էվվէլ տուրլըդ չիչէլինին աչըլմասընա էն թէաճճիւպէ շայան պիր նիւմունէ տիր: Օնուն, քչնտինէ մախսուս պիր տէ հիքեայէսինի կազանը վար տըր: Գարիլէրիմիլի թէմին էտէրիլ քի պու հիքեայէնին գրաթըլլա ֆէվգէլ առէ մահգուգ օլաճագ սըրլար: Ալլահն պու քիւչիւք ֆէրիլթէսինին ղայէթ թաթըլ հիքեայէ օլունմըլ օլան վարքընըն միւթալէասըլլա հէմ միւթէէսսիր վէ հէմ միւթէսէլլի օլաճագ սըրլար:

Պու հիքեայէտէ ինսան քէնտի քէնտիսինի ֆէվգ էթ թապիւթ (գերբնախան) ալէմէ եիւքսէլմիլ վէ շու ֆանի տիւնեա իլէ արթըգ գաթը ալագա էթմիլ զանն էյլէր: Օրատա եալընըլ Ալլահն միւճիզաթը, լուծֆըն աճիյպէլէրի կէօրիւլիւր:

Նէլի, իւչ եաչընտա իքէն, Իրլանտատա Պօն Բասթէօր տը Բօրք մայրապետլէրինին եթիմ-խանէսինէ ալընմըլ, քիւչիւք, պիչարէ պիր էօքսիւգ իտի. ղայէթ ղաիֆ օլտուղը կիպի, միւպթէլա օլտուղը վէրէմ իլլէթի սէպէպիլլէ տէ պիւսպիւթիւն էրիմիլտի. այնը զէմանտա չէնէ քէմիլինէ արիւգ օլունմուլ օլան պիր չիւրիւքիւք վէ արգա քէմիլէրինտէն պիրինին չըգըլըլըլլա տա մուղսարըպ պուլուլունուեօրտը: Ալլահն սէվկիլիսի օլան պու չօճուգ հէմ մուհապէթ վէ հէմոն մարտիրոսըլ չիչէլի օլաճագտը: Քէնտի մասուլմանէ հալլէրիլլէ վէ քէնտինտէն սատըր օլան մանատար պիր ճաղիպէ սաիգասըլլա եթիմխանէսին էն սէվկիլիսի օլմուշտը:

Օնուն քիւչիւք չօճուգըլընա ալիտ պաղը

հիքեայէլէր վար սըր քի ինսանն ղայէթ խօչընա կիտէր: Պապաթ չօգ կէչմէտի ծնուն էն քիւչիւք չէյլէրտէ պիլէ Ալլահա գարըլ օլան պէօյիւք մուհապէթի քէնտինի մէշհուր էյլէտի: Օ, պու մուհապէթինի պէլլի էթմէք իւզըլէ իւչ եաչընտա պիր գըգճըղալ իւչուն րէք ղարիպ օլան պիր թապիլ պուլմուշտը: Ճէննապը Հագգըն իսմինի «Մուգատտէս Ալլահ» տէյլէրէք զիքը էտէրտի վէ հէր զիքը էյլէմէսինտէ տէ պէօյիւք պիր հիւրմէթ կէօսթէրի իտի: Պու հիւրմէթ տէ մուհապէթտէն պաշգապիր շէյ տէյիլտի: Պօն Բասթէօր մայրապետլէրի, պագտըլլարը պու թապիւթըն խարիճինտէքի մասուլմըղաղա հայրէթտէ պալըյօրլարտը, ծնուն հէր պիր հալինէ սէյր վէ թէաճճիւպ էտիօրլարտը: Օնուն գաթէն աչըլմըլ օլան զիհնի, մուհապէթլէ տօլու գալիլ, վագթընտան էվվէլ եթիլիլ օլան իպատէթքեարըլըր, կիթտիքճէ քէսպի սէպաթ էտէն իրատէթէ, խաչ չէքմէյէ օլան սապըլ, նիհայէթ հէր պիր հալի, ծնուն մուհապէթ վէ խաչ ալամէթլէրիլլէ իշարէթ օլունմըլ Ալլահն պիր սէչիլմիլ սէվկիլիսի օլտուղընա տէլալէթ էտէրլէրտի:

Պունըն իւզէրինէ Նէլի եթիմխանէսինին խասթախանէսինէ գօնուլտը: Օրատա ծնըն էն սէվտիլի շէյ Յիսուս Մանուկըն, եախօտ քէնտիսինին կիւզէլ թապիլինէ կէօրէ, «Մուգատտէս Ալլահն չօճուգըլընըն» հիքեայէսինի սէօյլէթտիմէք վէ քէմալը տիգգաթլա տինլէմէք իտի: Բիւչիւք պիր Խորան իւզէրինէ գօնուլմըլ օլան Բրակ Յիսուս Մանուկընըն արձանընա առէթա բէրէսթիլ էտէր իտի, վէ հաթթա, ծնունըլ օյնատըղը վագըթ պիլէ քէնտի չօճուգճա տուալարընը օնա խիթապ էթմէքտէն կէրի տուրմագտը: Օ կիւնլէրտէ խասթէլէնմիլ օլան հիւանդապառ մայրապետ իշիւն Յիսուս Մանուկա տուա էտէրէք ծնուն չիֆա պուլմասընա մուվաֆֆագ օլմուլ տըր:

(Մապասի վար)

ԿԱՌՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԱՅՅԵԼՈՒՆ Ի ԶՄՄԱՌ

ԴԵՊԻ ԶՄՄԱՌ

Օգոստոս 18-ն էր Հալէպի կայարանէն հրաժեշտներ կուտայի՝ դէպ ի Պէյրութ, դէպ ի Լիբանան, դէպ ի Զմիստ գիմել երթալու համար։ Ամենայն ինչ զուարթ էր. պայծառ գիշեր մը, զով ցերեկ մըայն ձիգ ու ձանձիր ճանրաները կտրել անցնելու բաւական եղան, շնորհիւ չողեկաւորներու որ մէկ օրէն ձիւնի կայարանը գիւ հասցուցին։

Ճիւնի. — Կայարաններու վերջակետը, կը ցցէր իր դժուարութեամբ բարձունքը մեր աչաց առջեւ, պէտք էր վերելակել մէկ ժամու ճամբան քանի մի ժամերով։ Կարապան մը — եւ ահա մի քանի հատը մէկէն կուգան մին միայն մեզի բաւական է։ Խարաղանի շողիւն մը, եւ ահա բաշերն օդածածան երկվարներ կը գծեն երկու զոյգ անիւներով զուգահեռական ծիր դէպ ի մեր նպատակակետը։

Քանի «Պէյ-իւ-հալայի» բարձունք կը հեծէին մեր անիւներուն ներքեւ այնքան նորանոր տեսարաններ կը բանար ընթերցելու մեր աչքերն զբօսցնելու համար։ Մովը՝ մէկ կողմէ Հարաւէն կապուտակ ալիքներով գրկած կը շոյէր կը շփէր Պէյրութի ափունքը, եւ կը ձգտէր մինչեւ Արեւմտահիւսիս, միւս, կողմանէ Արեւմուտքէ արեւի վերջի ճառագայթներուն՝ չահավաճառ եւ հեռաքրքիր մարդկան հայեացքներու՝ ձօն կը բարձրացնէր իւր հորիզոնին վրայ օր ըստ օրէ ժամանող շողեհաւներ, զրահաւորներ, նաւեր։ Իսկ ցամաքը, ի թիկանց մեր քարշապարներու ներքեւ պարզեր էր ձիւնի դեռատի քաղաքը, իւր պարտէզներով ու ջրանիւներով, աշխարհի ամէնէն հիասքանչ պատկերը, որուն անհնարին էր չձգել մերթ ընդ մերթ ակնարկ մի ընդ կրուկն, ինչպէս իր լոթիկի կամ չրջագլխոտի քղանցից ծալք ու ծաւալին ծայրիւ աչաց հիացող պնասէր մի։

Պէյ-ի-իւ-Հալայ. — ձիւնի ծովեզերքէն իբր կէս քիլոմետր ուղղածիւր բարձրանալու համար 10-12 քիլոմէթրի չափ ոլոր մոլոր կառուղւոյ

հետեւելով հասած էինք այլեւս Պէյ-իւ-հալայ «Դուռն հողմոց» անուանեալ լեռնագագաթը, ուր բարձրացած Անարատ Կուսին հրաշակերտ ձուլածոյ 9 մէգր արձանը կ'իշխէր ծովու եւ ցամաքի իւր հզօր պաշտպանութեամբ։ Ուր Քահանայապետական նուիրակի ամարանոցն չքեղ եւ վայելչակերտ կարուցուած էր. եւ ինքն իսկ դեռ հոն էր. ինչո՞ւ այցելութիւն մի չտալ ինչո՞ւ յարգանաց նշան մի չցուցնել։

Մօնսիէոյ ձանձինի Արեւելասէր եւ ի մասնաւորի հայասէր, հեղահամբոյր անձնաւորութիւն մի է, գիւնագէտ՝ եւ խոնարհ, ուսեալ եւ բարի, ձոյլ մի է բարեւաւորեալ։ Ի՞նչ ուրախութեամբ զեղեալ ընդունելութիւն ըրաւ մեզի, այն ինչ սիրալիր վերաբերում ունեցաւ մեզի հանդէպ։ Եւ իրեն սեղանակից եւս ընելով, սիրոյն զեղմանը յագուրդ տուաւ՝ անուշ խօսակցութիւններով, իբր 2 ժամ տուեց այցելութիւննիս։

Սակայն դեռ բաւականաչափ ճամբայ պիտի կտրենք Զմիստ հասնելու համար, ուստի հրաժեշտ տալով դարձեալ դէպի մառախապատ լեռը դիմել հարկ էր։ Ճաշէ ետքը սուրճի սկահներ պարպուած էին։ Անպամ մի եւս ձեռքեր իրարու երկնցան. մնաք բարով, երթաք ցտեսութիւն։ Մօտեցան ձիւրը, մօտեցաւ կառքը, վանքեր, անտառներ, ապալիր լեռներ, եւրոպական մաքուր կղմնտրներով ծածկուած տուններ, անակներ, գիւղեր ու աւաններ՝ խիտ առ խիտ տողանցուիլ սկըսան, որոց ամենուն վերին գիւրքը բռնած կը բազմէր Զմիստ բամբջատիպ, որչափ կ'արագէին կառանիւններու չրջընթացներ այնքան տենդոտ կը տրորէին արտերնիս վայրկան մառաջ մտնելու տենջով այն սուրբ յարկերուն ներքեւ, կարծես թէ վանքին զոյգ մը զանգակներուն զանգիւնն իսկ զմեզ կը կոչէր կ'ստիպէր արագել մտնելու սուրբ ու նուիրական սեմերէն ներս։ Որու զոններուն առջեւ խուսէր խուսէր միաբանից բազմութիւնը կ'սպասէր մեզ ընդառաջելով։ Առաջնորդեցին զմեզ նորաչէն փառաւոր Սալոնը, սկսան հիւսրամեծարութիւնք ամենայն չիտիկանկատու-

Թեամբ ընդունեցան զմեզ իբր Կաթողիկոսական Այցելու՝ ամենայն յարգանքով:

Ամեն աշտերու վրայ կը նշմարէի որ կարմրուկ ժպիտներ կը ցոլանային, լաւ նշաններ էին անոնք, յաջող կերպով սկսած կը համարէի զիս կատարելու պարտքերս, յոյսերով լեցուեցայ: Արդէն վստահութիւն կը ներշնչէին յիս հոն հանգչող նախնեաց, Հայրապետաց ու Միաբաններու սուրբ ածիւններն, որոց ոգիքն անշուշտ կը թեւածէին այս սրբավայրին շուրջն, այն տարերանման ամպապատ օթարանը, այն ոգիք՝ որ շնչեցին միշտ որ կը շնչեն հլութիւն հպատակութիւն Հոռմայ սուրբ Գահին, անկէ ճանչցուած օրինաւոր Պատրիարքներուն եւ դարուց ի դար անաղարտ պահեցին վանքին մէջ բնակող միաբանից հլութեան այս համբաւը: Մինչեւ արտաքին բնութեան դէմ հաւածանքներու, վանքէն վտարուելու եւ տարիներով այս սուրբ յարկին կարօտակէզ հառաջներով Անթուրայի խորերէն արտասուալից նայեացներ արձակելու հանդուրժեցին եւ վերջապէս վերադարձան ոգեխառնեցան այն սուրբ նախնի Հայրապետաց ու Միաբանից հետ աստ: Նոյն դպացումներ, նոյն պատրաստականութիւնը դարձեալ կը տեսնէի բոլոր Միաբանից վրայ: Ի՞նչ միտիթարութիւն, որքան քաջալեր ինձ համար:

Ի՞նչ չէի դիտեր ես այն բարեկիրթ ընծայարանի աշակերտաց վրայ իսկ որոնք բարի գալուստ մաղթելու համար կարգ կարգ շարուած ձօներ մը կ'արտասանէին սրտաբուղի, սիրաղեղ, ի՞նչ բարեձեւութիւն, այն ի՞նչ կիրթ շարժումներ, ինչ պարզ, լուրջ ասացումներ, ի՞նչ համեստ եւ միանգամայն թափանցող հայուածք իւրաքանչիւրին վրայ կը տեսնուէին: Բոլոր ուշադրութիւնս գրաւեցին ասանք առաջին օրէն:

(Շարունակելի)

ԱՆԱՉԱՌ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ (*)

(Շար. եւ վերջ)

Պեսական չէ ազգային է աղաղակող ձան մը կուգար անդիէն, շաւ լաւ մենք ի՞նչ Լեւ, Հայ Լեւ. մեղմէ աւելի եւ շաւ աւելի նոյն հայ անուն կրողներ կան, հոն պէտք է դիմել ուր ինձ եւ ստուար բազմութիւն կը գտնուի. ան ճեղ գուն գործենք մեր սովին կարողութիւն դնենք ածան եւ սուղի նայելու չենք ազգի միութեան բարեմոտութեան եւ երջանկութեան համար եւ ամէն պարագայի մէջ, քաջ, անխաղախ, անեմախնդիր եւ ճշմարիտ ազգասէր հանդիսանանք, յայտնի ընենք եւ ցուցնենք, որոշենք լաւ վաճեն, ազգասէր ազգասեպցեն, դուրս վազեցէ հոգեւոր պիտոյից համար շենքէն, հոն զնացէք ուր հայ եղբայր խուսբերն ձգեղ կը սպասեն:

Մենք առանձին հասարակութիւն ենք, մենք կաթողիկէ ենք, ուրեմն եւ կրօնական. ասոր պատասխան վերջ տուեցաւ: Մենք սապէս ուսուցչներուն կարեւորութիւն չունինք, քաջ գիտենք երկինք զնացող եւ վերադարձող չէ եղած: Առնուծոյ Հօր Բովն Գրիստուէն զոս ոք չէ եկեր: Ուստի եւ նա միմակ կրնայ մեզի ուղիղ եւ անսայթաք պողոտայն առաջնորդել, մեր վարդապետն մէկ է եւ անկէ ուսեցանք ճշմարիտ ուսեցալ եւ ուսուցիչ, անկէ առաքումները ճշմարիտ առաքեալ են. վերջապէս անկէ իշխանութիւն ընդունողներն եկեղեցական լիազօր իշխանութիւն ունին. եւ սոքա միայն կրնան արձակել եւ կապել: Որ միտ ունի ի միտ առցէ. լաւ քրքասեցէ Սուրբ Աստուածաբանը եւ Աւետարան, ո՞ր գլխոյն մէջ վարչակալ ժողով ընտրուած կայ, ո՞ր էջին մէջ ժողովրդեան իշխանութիւն տրուած է, ո՞ր համարին աշխարհականաց ուսուցչութեան պատշաճ ընտրուած է, «Ես ընտրեմի զձեզ, որպէս առաքեալ զիս Հայր, եւ ես առաքեմ զձեզ, զնացէք այստեղեւ աշակերտեցէք զամենայն հեթանոսս, ուսուցէք նոցա պահել զամենայն որ ինչ պատուիրեցի ձեզ: «Ո՛յ դուք էք որ խօսիք, այլ Հոգին Սուրբ խօսիցի ի ձեզ. «Հոգին Մուրք ցացէ ձեզ զինչ խօսիցիք». բարբառս հաւատացեալներուն է. եթէ կրօնական բաներու չէք խառնուիր, Պատրիարքին հետ եւ անոր բնակարանին մէջ ի՞նչ գործ ունիք. ազգային տուն է, կ'ըսուի, ո՞վ կ'երեսցէ եւ ի՞նչ դիմամբ, արձանագրութիւններ կարդացէ եւ անխառնութիւն ընելէ դադարեցէ. առաջ անցնինք, կոտորանցի հետ ի՞նչ ունիք, ինչո՞ւ բռնի ձեռք կը դնէք սոսկ հոգեւորի յաշկացում շենքերուն. անուշտ կոտորի ոյժը պակսեցնելու դիտարութեամբ. զձեզ ձեր մոլութեանց եւ մոլորութեանց համար կ'աւարտողներուն, քաւ հանաներուն թիւն փչցրնելու պիտո՞ւնք եթէ սոքա

(*) Տես Բ. տարի թիւ 72, էջ 698

լուծեցն փարիմ արդաղակեցեմ. որ ունի ական Տեսանե-
լոյ Տեցե. եթէ ժողովն բարեացալիւմ է ազգասէր եւ
միաբանասէր, ինչո՞ւ խռովութիւն կը զարթոյն գաւա-
ռաց մէջ. եւ խեղճ ողորմելի Հ. Կ. Հասարակութիւն
նորէն կը վերսկիւ. եւ կ'ուզէ բնոյ միշտ քուտաւ բնե-
ղիւն երկի հալածամբ դադարած է, մեր հարց արիւնճ գե-
սին կրցեր չէ զայն ծծել լիովին. եւ Աթելի արեան պէս
առ Աստուած կ'աղաղակէ, բաւական է ճերիք է սի-
րուն զառնկեցր անկորն եւ խաղաղ ժամկենուն ճեւ-
զմացէլ եւ Ձեր հովիւները մի արածիք, անգամ մը հը-
րածե՞տ չուէք Ձեզ Երչապատող շարդորքներուն եւ ա-
կանչնիդ ճեւեռնիդ կախեցէ՞ք՝ ունկնդրութիւն քեզ լի-
սեցէլ ինչ կը խօսուի Ձեր եւ Ձեր հաւաստեաց վրայ,
սեփ բարեկամ կարծուածներէ նոյն իսկ: Բրիտանեայ
ենք, ուղղափառ ենք. հոգուով եւ նմարութեամբ պէտք
բլլանք եւ ոչ լոկ անունով: Ենթադրենք քէ Թերեան
լաւ չէ. ինչ կ'իշտ մեր Փրկիչ. Մովսէսի Աքոռի վրայ
դպիւն եւ Փարիսեցիք նստան անոնց խօսերը կասարէք
առանց գործնելուն նայելու. որ ունի ունկն լսելոյ
լուիցէ:

Ահա ստոնք են Գերեշանիկ Հոգեւոր Տիրոջ գործած Բեւեալան յանցանքներն որոնց համար իրեններով առանձնանայ սխալ եւ լայ, ասոնց համար խորհրդակցութիւն կը լինի ժողովներուն մէջ եւ խորհուրդ կը տուի պէտք է Թեղեան պաշտօնանկ լինի, եւ քրին աշխարհական բռնութեամբ. պէտք է մեռնի. «Լաւ է մեզ զի այլ մի մեռանիցի ի վերայ ժողովրդեանս եւ մի ամենայն ազգն կտրիցէ», զայս է աշակերտն լինել իբրեւ զվարդապետ իւր. իւր վարդապետն ազգին համար մեռաւ բոլոր ինքն մի անոր նմանի. իւր անուանակիցն արշաւանակիցներուն համար նգով ըլլալ կ'ուզէր, բող ինքն նոյնին ենթարկուի, բող ի խաչ հանուի մարդկութեան անաչառն զերկինս երկրի հետ չլիտխանալողն մարդկային փառք պատիւ մեծութեան զովասանք չլինողն, եւ անոնցմով չլլացողն. սա աշխարհիս չարչարանք, միջոց, նեղութիւն հանդերձեալ փառաց նկատմամբ ոչինչ համարողն. բող ի՛ խաչ հանուի. բող մեռնի աշխիւ դարա ի՛ վերայ մեր եւ ի՛ վերայ որդւոց մերոց. անգամ էր անդրադարձէ՛ք յարգող ժողով, մտածեցէ՛ք, արդեւ Թեղեան պաշտօնանկ եղած մեռած է. բաւական է անոր դառնկներն ձգել, հիմայ խորհելու էի, հոգալու է՛ք մի անձն ո՞ր Պատրիարքական Սբո՞ր քարձեանայ եւ չԹեղեան ըլլայ. քէն. ձեր աշխարհեան եւ չարեաց սկզբնապատճառ Թեղեանն կը դնէ՛ք. այլ ամէն նբեմարիտ Կաթողիկէ ո՞ք եւ. անձի կենաց փառքի եւ երջանկութեան ցանկացող իմացեր հասկցեր է. իրողութիւնը Թեղեանին անձին վրայ չէ եւ խնդիրն իրօնական է այո՞ եւ ոչին մէջ է. չէ. պատշաճական եղբարք երկու հակառակն միացնել չէ կարելի. Աստուած սասանայի հետ չմիաբանի այո՞ն տո՞ք է եւ ո՛չն ո՛չ. քէն. Թեղեան մեռնի բայց Քրիստոսի ասացածին պէս մեռեալ գործեանք բազմադիւն եւ լինի, Թեղեան մեռնելով հազարաւորներ պիտի էլլեն կանգնին անոր տեղ, պիտի չկարենա՞ր այդպիսի ամն գտնել չԹեղեան չկա՞-

բողիկէ լինի որ անսարքութեամբ, անզգայութեամբ Կաթողիկէ եկեղեցւոյ սկզբանց առաքուր ռմանկոխութեան նայի եւ լռէ եւ կղեական եղբարց նա մամաւանդ Քրիստոսի խոստման վրայ վստահացած. «Ես ընդ Ձեզ եմ մինչեւ ի կասարած աշխարհի, եւ դրունք դոժ-կարց մի յաղքահախեցնէ զնա»։ Ի դիմաց ամենեցունի իր գոչմբ. մեկն հոգւոյն եւ նամաւնութեամբ երկրպագու Բրիսաննէայ եմբ, Քրիստոսի հետ միտք բլլալ, ապրիլ եւ մեռնիլ կ'ըրձանէ, «Ինձ կեալ ի Քրիստոս եւ մեռանիլ շան»։ Եւ չկայ այնպիսի բան մի որ անոր սէրէն զա-տէ, բամնէ, ո՛չ սուր, ո՛չ հուր, ո՛չ ծարաւ, ո՛չ անօ-թութիւն, ո՛չ բարձրութիւն, ո՛չ խորութիւն, ո՛չ ռօք կանն եւ ո՛չ հանդերձեալն ոչ կարեն մեկնել զմեզ ի սիրոյ անդ Քրիստոսի, որուն Հ. Կ. հասարակութեամբ եւ բոլոր հայութեամբ միանգամայն արժանի լլլալ կը խնդրեն։

Թէր կը դիտեմ հայ եղբայրներ անգգայ
Սոս Է աշխարհ, վաղանցիկ շուք խաբէրայ.
Թող չպարծի դեղին ոսկի, ոչ-հանձար,
Թող չը հրճուի բորք ցանկութիւն, ո՛չ փառք վառ
Թռնաւոր են անօրապարս խաբուսիկ
Բարշաճ քերին ցաւ եւ զրգովու՛ր բիւր չարիք
Մեկ Է բարին ւսնոր համար իմք եղիր
Աստուած Է այն մեր բարեբար, Փրկիչ մեր,
Մի ձանաւարեհ յոկ կը սանի ւսնոր տոյ,
Ըաւաճ, յոյս. սէր, գեղուն բարի գործերով:

ՆԵՐՍԷՍ Վ. ԶՐԵԱՆ
Հ. Կ. Ժ. Ի Բաղէ՛Ց

ՆԱՄԱԿ ԿԵՍԱՐԻԱՅԷ

Umspr kqkush,

Շու պիր գալ սաթրսան իպարէք քահ-
րիրաթքմը Արձազանզըն պիր սահիֆէսինէ
սէրն էքմէնիդի բէնա էսէրիզ:

Մեհմուդայր Ախպար Կազէթար 5041
 Նումէրօնըն 4ԷւհԷս սահիֆէսինտէ 29Գայ-
 տէրի Եպիսկոպոսըղընա թապլին օլընմը օ-
 լան Պահապանեան Սնտոն Գերապայծառն ,
 մըթէպէրանը ճճմաաթը նէզսիւնէ ճէլպ է-
 տիպ , պիր նիզամնամէ թանդիմ վէ քէն-
 տինին եախօտ վէքիլինին բիասէթի ալթըն-
 տա Կիւր իտարէ մէճիլիսիլէ քիլիսէ վէ մէք-
 թէպ իտարէլէրի իշին ազալար 28 ինթիխապ
 էլլէմըշ օրտուղունը նազլ էթտիքտէն սօնրա ,

պունդարը քէնտիլիկինտէն մը հօգսա թէր-
զեան էֆ. էմբոյլէ եարմըլ օլտուղընը անլա-
յամամըլ օլտուղընը եարմըլ, վէ սօնրա պիր
թաղըմ մէֆհուսըլ սէօզլէրտէն սօնրա,
մուամմա տէյերէք խիթամ վէրիյօր:

Աճայիւ պ, Բիւրսիի շէրիֆտէն թային վէ
թաստիգ զըլընմըլ օլան պիր Եպիսկոպոս,
քէնտի թեմինին հիւսնը խտարէսի վէ ինթի-
զամը, թէալի վէ թէրադըսը իշին քէնտիյէ
մուին վէ միւսթէշար, պիր մէճլիս թային
էթմէք, քիլիսէսինին, մէօթաճիյինին վէ մէք-
թէպինին հիւսնը խտարէսի իշուն քէնտինին
վէ եա վէքիլինին թաթըլ լիյասէթինտէ գօ-
միսիօնլար թէշքիլի վէ պու գօմիսիօնլարըն
վէզայիֆ վէ խըստէթլէրինի, հուգուզ վէ
պօրճլարընը միւստէրիճ պիր նիգաճիսմէ թան-
ղիմ էթմէք իշուն քիմտէն մէէզուսիյէթ եա-
խօտ միւսաատէ ալմայա մէճպուր իմիշ, եա-
խօտ պունդարը մէշրու Կաթողիկոսըմըլըն էմ-
րի եախօտ թէշքիլիյէ եաքմասը թէօհմթթ
մի օլուր իմիշ, իշթէ ասըլ մուամմա պուն-
տա տըր:

Պիզիմ կէնճ, զայեուր վէ բուհլու չօպա-
նըմըլ Պահապանեան Անտոն Եպիսկոպոս,
թէշքիլիյէրի կիւսիւստէն պէրու, պիւա իս-
թիւսա ումուլ էհալիմիլըն վէ հաթթա թէք-
միլ Գայսէրի խրիսթիան վէ իսլամ էհալի-
սինին հիւսնը թէվէճճիւհիւսիւ գազանմըլ,
ամմէնին հիւսմէթ վէ մուհապէթինէ մազ-
հար օլմուշ օլուպ, Բիւրսիի շէրիֆտէն վէ
պինաէնալէյհ մին թարաֆը իսլուա քէնտի
իւստէլէրինէ թէվաի օլմիշ օլան սէվկիւլիւ
թէմէլէրինին վէ Գաթօլիք ճէմաաթըմըլըն մատ-
տի վէ մանէվի թէրադըսը հօլընտա տուր-
մագսըլ չալըմագտա պունդարըլար տըր: Բէ-
սէյի համիյէթլէրինտէն վէ շախսի սօսթլա-
րըն սէխավէթի սայէսինտէ, կիւզէրան իտէն
շու 8 ալ զարֆընտա եիւզլէրճէ լիւալար
սարֆ իտէրէք, սէֆալէթէ եիւզ թութմուշ
օլան Եպիսկոպոսարանըմըլը միւլէթիմիլըն
չանընա չէսպան պիր սուրէթտէ թէֆրիշ,
քիլիսէմիլըլ Բօմատան, Բարիզտէն կէթրիթ-
տիյի պատկերլէր, արճանլար, զգեսալէր,
շամտանլար, ճաճանլար, գամբանա վէ սալրէ
լիւէ կիւզէլճէ թէգեին էթմիշ, սիւպեան իշին

պիր մէքթէպ թէէստիս էթմիշ, վէ ինշալա, չէօհրէթշիար քիլիսէմիլըն խաապրտիտէ զուպ-
պէսինին թաթիլի մապահաթը միւհիմէսինէ
անգարիպ թէշէպպիւս վէ պիւվլի խիւտա
իքիալ էթմէք էմշլը գալիսինտէ պունդար-
տա տըր:

Պունդարտան մատա, քէնտի իւմի, հիւմի,
հիւսնը աթվարը սայէսինտէ թէքմիլ մէմու-
րիյի հիւքիւմէթին հիւսնը թէվէճճիւհիւսիւ
գազանմըլ օլմապըլա միւլէթիմիլ վէ ալէր
միլէլը միւսթէլիֆէ էֆրասընըն նիշէ նիշէ
մէսալիշէրինին նիգամը տայիլէսինտէ թէս-
վիյէսինի թէսիլ վէ թաաճիլ էլլէմիշլէր տիր:

Աճայիւ պ, իյֆաի վաղիֆէ էթմէք, քիլի-
սէնին վէ միւլէթին թէպեիսի շէրէֆինէ չա-
լըմագ, թեմինտէ էլլիք հուսուլէ կէթիւմէք
իշին պիր Եպիսկոպոս քիմտէն միւսաատէ
պէքլէմէլի, իշթէ ասըլ մուամմա: Աճապա
հեքճուսմըլ վէ բանագրեալ պիր ժողովտա՞ն
մը հօգսա մէմուլ վէ շէթիս խախա իլէ մէմ-
լու Մեհմուստա՞ն մը... մուամմա:

Գայսէրիի պիր Գաթօլիֆ

ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՅԱՍՏՈՒԱԾԱՅԻՆՍ

Ինչպէս նախապէս խոստացած էինք, ներ-
կայիւս կը սկսինք թարգմանարար հրատա-
րակելու Ս. Աթոռոյ տուած վճիռներէն զըլ-
խաւորներն՝ ի մասին Հաղորդակցութեան
ընդ հերետիկոսս եւ ընդ հերձուածողս, որ-
պէսզի Հայ Կաթողիկէ ժողովուրդը ոչսքան
կարեւոր կէտի մը մէջ ըստ պատշաճին լու-
սաւորուի, եւ ամէն անհատ ըստ իւր քմա-
ծին խորհրդոյ ճամբայ ցոյց չտայ, եւ Եկե-
ղեցւոյ կանոնները յարգուին՝ առանց այլ ընդ
այլոյ մեկնաբանութեանց: Նախ եւ առաջ կը
ներկայացնենք ընդհանուր տեսութիւններ
պարունակող վճիռները: Մեր յառաջընթաց-
ները կը կատարենք Ս. Աթոռոյ հրատարա-
կած միաձալ երկահատոր Վճիռներու Ժողո-
վածոյէն (Collectanea), ՏՊ. ի 1907: Հարկ
չկայ կարծեմք զեկուցանելու թէ այդ բոլոր
վճիռները միշտ հաստատուած են ժամանակին
Ս. Քահանայապետներէն:

Իբրեւ յառաջարան՝ անցողակի քանի մը աստուածաբանական ընդհանուր սկզբունքներ կը նշանակենք հոս :

Հաղորդակցութիւն յաստուծայինս՝ ե մասնակցութիւն Քրիստոնէից ընդ հերետիկոսս կամ հերձուածողս, հրապարակական ազօթից եւ ծիսակատարութեանց մէջ, զոր կրօնի պաշտօնայք կը կատարեն յանուն Եկեղեցւոյ :

Երեք տեսակ Օրէնքով թոյլ տրուած չէ այս տեսակ հաղորդակցութիւնը . 1. Աստուածային եւ 2. Բնական . սակ 3. Եկեղեցական-դրական : Առաջին երկուքը բնաւ բացառութիւն մը չեն կրեր . երրորդը Օրէնսդիրին կամբին կապուած է :

Աստուծային ու բնական օրէնք կ'արգելուն վերոյիշեալ հաղորդակցութիւնը՝ նախ Հաւատոյ պատճառաւ . քանզի եթէ հաւատացեալը միտելու ըլլայ մոլորեւոյ ծէսերուն, ինքն ալ մոլորեալ կ'ըլլայ . եւ կամ առ երկիւղի կամ ուրիշ պատճառներով մոլորեւոյ դաւանութեան արտաքին գործերը կը կատարէ, որով թէ՛ ինքը մեծ վտանգի մէջ կ'իյնայ, եւ թէ՛ կարծիք կուտայ իր անտարբերութեան : Երկրորդ՝ ի սիրոյ թոյլ տրուած չէ այդ հաղորդակցութիւնը, քանզի տկարաց համար գայթակղութեան առիթ կուտայ, ու կրկնուելով ու սովորութիւն դառնալով, անպատճառ կը ծնանի անտարբերութիւն, որուն արդիւնքը ողբալի է միշտ :

Ուրիշ կողմանէ եւս աստուծային ու բնական Օրէնք կ'արգելուն այս հաղորդակցութիւնը, այսինքն՝ բանադրանաց պատճառաւ, որով ամէն հերետիկոսներն եւ մոլորեալ պատժուած են նովին իսկ գործով յեկեղեցւոյ :

Իսկ երբ աստուծային կամ բնական Օրէնաց չհակառակող պարագայք ըլլան, յայնժամ կը մնայ դրական եկեղեցական Օրէնաց գորութիւնը, ան ատեն օրէնսդիր իշխանութիւնը, այսինքն Ս. Եկեղեցին ու անոր գերագոյն Պետը, ինչ ինչ դիպուածներու մէջ երբեմն կրնան տրամադրութիւն ընել, այն սկզբունքին համաձայն որ ծանր պարագաներու մէջ դրական Օրէնքը կարելի է տնօրինել :

Հիմա կը սկսինք Ս. Աթոռոյ այս մասին տուած ընդհանուր եւ մասնաւոր Հրահանգները դնել :

COLLECT. Հ. Ա. Էջ 99. ԹԻԻ 311

Հրահանգ Ս. Ժ. Տար. Հաւատոյ 1729 (Վասն Եկեղեցական Բարոյչացն Արեւելից) : Ստէպ եւ յաւէտ պատահած է որ Արեւելքի քարոզիչներն ու Առաջնորդները, ի նկատի առնելով այլեւայլ պարագաներ օգտակարութեան, հարկաւորութեան, վտանգներու, խոշտանգանաց, եւ նաեւ հաւատացելոց կրքելիք հալածանքները, բազմատեսակ զիպուածներ առաջարկեցին այս Ս. Ժողովոյս՝ Կաթողիկեաներու՝ հերետիկոսաց ու հերձուածողաց հետ յաստուծայինս հաղորդակցութեան մասին . եւ որովհետեւ այս Ս. Ժողովս անյեղլիօրէն եւ միօրինակ վճիռ տուաւ թէ՛ չե օրէն, կը յուսացուէր որ Արեւելքի եկեղեցականք ըստ բաւականի եւ զիւրաւ պիտի իմանային թէ, ի տեսականին եթէ կարելի ալ ըլլայ քանի մը դիպուածներ երեւակայել որոնց մէջ հնար ըլլայ յաստուծայինս տեսակ մը հաղորդակցութեան հանդուրժել, սակայն ի գործնականին, ի նկատի առնելով գործոյն ամէն պարագաները, ամենադժուար բան է որ զտնուին այնպիսի զիպուածներ, յորս օրէն ըլլայ այն հաղորդակցութիւնը, եւ թէ բարոյապէս ալ անկարելի է որ ուրիշ ընդհանուր կանոն մը սահմանուի որ եւ իցէ ազգի, որ եւ իցէ գաւառի, որ եւ իցէ ժամանակի յարմար, եթէ ոչ այն՝ որ Արեւելքի եկեղեցականաց կրկնուած հարցումներուն տրուեցաւ այս Ս. Ժողովէս՝ 1719ին հրատարակուած Հրահանգին մէջ, որ կը յենուր վարդապետութեան այն սկզբունքին թէ՛ հերետիկոսաց եւ հերձուածողաց հետ յաստուծայինս հաղորդակցութիւնը ի գործնականին առհասարակ իբր ապօրինի պէտք է համարուի, կամ Կաթողիկէ հաւատքէն խոտորումի վտանգին համար, կամ հերետիկոսական կամ հերձուածողական ծիսակատարութեան մէջ մասնակցութեան վտանգին համար, կամ վերջապէս գայթակղութեան վտանգին եւ առթին հա-

մար . եւ որովհետեւ այս պարագաները հե-
րետիկոսաց եւ հերձուածողաց հետ յատուա-
ծայինս հաղորդակցութեան առ հասարակ
կապուած կը գտնուին ի գործնականին , հե-
տեւարար արդիւուած են ընական եւ ասո-
ուածային օրէնքէն , յորում չկայ իշխանու-
թիւն մը որ տնօրինէ կամ աշտուութիւն մը որ
անմեղադիր ընէ . այնպէս ընաւ տեղի չէ միա-
ցածնոր տարակոյսներ երեւակայելու եւ առա-
ջարկելու . ոյր վասն այն Հրահանգին մէջ բա-
ցայայտ վճռուած է . « Պէտք է բարոյիչ եկեղե-
ցականները հրահանգել որ բոլորովին հեռու
կենալ կը պարսին սխալ աղանդը ցուցադրող
գործերի (actus protestativi) , հերձուածող կամ
հերետիկոս արարողութեան հաղորդակցու-
թեան , ուրացութեան վստահեմ , եւ գայրակ-
ղութեան առիթեմ » :

(Շարունակելի)

ՊԵՐ ՍԵՔՐԵՏԻՊ

Պէյօղլու , 4 Յունուար 1913

Սեվկիւռի ամուսնադատեմ

Կէսնուէրմիշ օլտուղուն մէքթուպու քե-
մալը մէմնուտիյէթ իլէ ալտըմ : Սիդին մէմ-
լէքէթտէ արթիստին պիրինին շէնա իւզէ-
րինտէ այնի սաաթտա հէմ ինթիկար հէմ տէ
կէնճ օլմազ մարիթէթինի կէօթէրմիշ օլտը-
ղընը պանա թարիֆ էտիյօրսուն : Թապիի
պունլարը պանա կազմապտաքի մապսաղըն ,
պունլարը օգույուպ տա էյլէնմէքլիյիմ սիր .
տէյիլ մի : էվվէթ թէքմիլ կազաղլաթընը
օգուտըմ . սահիհէն պու գատար մէհարէթէ
շաշմազ լաղըմ կէլիր : Յաղաթ պէն պուրսա
տահա աճայիպ սուրէթտէ մէհարէթլի գոմէ-
տիէնլէր կէօրիւեօրում քի սիզին մէմլէքէթին
արթիտիթի առէթա հիշ մապամընտա գալըր :
Պուրատաքիլէրին մէհարէթլէրինտէն պաղը-
լաղընը սանա կազաերմ տա . հէմ էյլէն վէ
հէմ տէ պու գոմիտիէնլէրտէն հանկիսինին
ուսթա օլտուղունու անլա :

« Պիղ աւլա բուհանի իլլէրէ գարըշմահօ-
րուզ » տէյէնլէր , Բիլիսէլլէրմիզի գարաթմայա

գատար ճիւրաթ էթտիլէր : « Պիղիմ տալամըզ
սըրֆ ճիսմանի իլլէր իլուն տըր » տէյէ ալէմին
կէօղիւնիւ գալամազ իսթէհէնլէր , Ծնունդըն
տէօրալունճիւ կիւնիւ « պու կիւն Ս . Յակուր
տըր » իլան էտուպ սաֆ վէ ճահիլլէրի ալ-
տաթմազ իսթէտիլէր : Հէր քէսի ինունտըր-
մազ իլին « Գաթօլիք » տէյի խտտաէթտիք-
լէրի հալաէ , քիլիսամըզտա Ծնունդ պատա-
րազը օլտուղը վազըթ , պու կիւն ճիսմանիլէր
էլինտէ պուլընտն պիղիմ վազթըլլա բաթ-
րիգիսանէ տէյէ սիլտիյիմիզ իւսթինտէ « Հայ
Կաթիղիկէ Պատրիարքարան » արմասը օլան
հէրի աչըզ պուլընտըրմազ շէօյլէ տուրսուն ,
հաթթա քեաթիպլէրի տալի Ծնունդ կիւ-
նիւ շալըշմայա իճպար վէ շայէտ կէլմէզլէր-
սէ էրթէսի կիւնիւ գօլուլաճաղարընը թէհ-
տիտ էթտիլէր : Տահասը վար . երլ պաշը
կիւնիւ կինէ այնի հալ տէվամ էթմէքլէ պէ-
րապէր . Ս . Գրիգոր Լուսաւորիչ մէքթէպին-
տէ պուլունտն սայիր մէզհէպտէն օլան չօ-
ճուզլարը « քլա » կանի տէրս վազթը
պաղչէյէ չըգարըպ ինատընա օյնաթտըլար
քի քիլիսանըն իլլինտէ իպատէթ էտէն երկ-
լէրճէ տինտարըլար քահանանըն տէտիյի սու-
այը իշիտէմէսինլէր :

Պունը կաքան վէ կաբտըրանլարըն 28-30
քիլիսէն գիլատէ օլմատըղընա սազըն չիւպ-
հէ իթմէյէսին հա : Պունլար գալպլէրին բա-
հաթսըզ օլտուղունտան օլմալըսըր քի կէօր-
տիւքլէրի հէր քիմ օլուրսա օլսուն « հէնի
տոմար կանի Գալանտրիէ Կրէկօրիէնին թէ-
մամ օլտըղընը , թաշքատա տալի 11 թէմ-
լէրիմիզ սէնլէրտէն պէրի պէօյլէ թուլթար
օլտուղընը պիղտէ պիլիլիզ , Ֆազաթ , նիլին
Պօղոս ժի . Կաթիղիկոսըն վազթընտա պու
թէպտիլաթ օլմալըտըր , իլլէ պու սէպէպ
իլուն գապուլ իթմէյիլ . . . կօզսա պիր տէ-
յէճէյիմիզ կօզ տըր » կօլունտա մանթըզսըզ
խտտատա պուլունուեօրլար :

Պիրտէ սաֆտէրուն քիմսէլէրի ալտաթ-
մազ իլուն » պիզի լաթին էտիյօր , պիզ լա-
թին օլմալըզ , աթալարըմըզտան կէօրիւշ օլ-
տուղումուզ արարաղուլիւնլարըմըզ իսթէ-
րիդ » տէյէ կազէթալարտա էաթիօտ արա եեր-
տէ պօշ Ժիթիլալարտա նյուլունանլար տա :

խի էքսիբ տէյիլ տիր։ Իշթէ ազիդիմ պէօլէ չէյլէրի կէօրիւպ, իշիտիպ տէ կիւլմէմէք գապիլ մի։ Պուշտան տահա զիյատէ էյլէն-ճէլի չէյ օլապիլիբ մի։ Պէն քէնտիմ, պու կիպի չէյլէրի իւք աէֆա օլարադ կէօրիւպ վէ իշիտիյօրոււմ, հաթթա էսկի պիր տօս-թոււմա տա սօրտոււմա, օ զաթ 86 եաշնա կէլաիմ, տահա պէօլէ պիր չէյնէ կէօրիւպ, նէ իշիթաիմ վէ նէ տէ օգուտըմ, տէսի։

Մէքթուպընա ճէվապէն կազարդըմ շու հիքեայէլէրի օգու վէ էյլէն, պաշգա տէֆա հալամա չիքեայէթ էթմէ քի սէնի սէվմէմ տէյի։ Զանն իտէրսէմ պու կազարդլարըմ սանա օլան մուհապէթիմէ իսպաթ տըրլար։

Սէնի սէվէն տոււմա գասէն
վիճէն

ՄԵԾԻՆ ՆԱԲՕԼԷՕՆԻ

ՆՇԱՆԱԽՈՐ ՄԷԿ ՀԱՐԻԻՐԱՄԵԱԿԸ

(1812 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 6)

Տանեւելիներորդ դարուն սկիզբները՝ կար մարդ մը, զոր՝ կերպով մը Նախախնամական կրնանք կոչել, քանի որ Նախախնամութիւնը գրեթէ անոր միջոցաւ թագաւորները եւ ժողովրդոց յանցանքները ձաղկեց եւ պատժեց։ Այս մարդը գրեթէ մրցակից մեղաւ կեսաբու եւ Սղէքսանդրի, եւ իր անունովը բոլոր երկիրը լեցուց։ հարիւր պատերազմներու մէջ յաղթող հանդիսացաւ, գրեթէ ամբողջ Եւրոպան իր առջեւ խոնարհած տեսաւ, եւ բոլոր աղգերու թագաւորները կարծես ահով թողով անոր հրամաններուն ու ակնարկներուն կ'սպասէին։

Դուք, ո'վ ազնիւ ընթերցողք, անտարակոյս՝ մտքով յափշտակուեցաք ու երեւակայութեամբ դացիք Փարիզ՝ Նաբօլէօնի փառապանծ ու չքեղ պալատը։ Ի՞նչ կը տեսնէք այդ մեծ անունը կրող մարդուն վրայ, ափսոս, կը նշմարէք որ՝ այն անզուսպ եւ փառամոլ քաջամարտիկը կը խորհի, թէ եւ յիմարաբար, թէ՛ այնքան բազմաթիւ դափնիները՝ որոնցմով իր ճակատը կը պսակուէր ու

կը պճնադարդուէր, տակաւին բաւական չէին իր անունը անմահացնելու, եւ թէ՛ այն առտեն միայն իր փառքը ու պարծանքը իրենց գազաթնակէտին պիտի հասնէին, երբ կարենոր Հռովմը Սրբազան Պապերուն ձեռքէն յափշտակել եւ իւրացնել այն բոլոր տիեզերքի հրամայող եւ տիրող Յաւերժաքաղաքը։

Եւ նախ՝ խարդախութիւններով, յետոյ բռնութեամբ իր նպատակին հասաւ։ Վերջապէս Հռովմը ձեռք ձգեց ու հոնկէ հռչակեց թէ՛ Պետրոսի յաջորդներուն ժամանակաւոր իշխանութիւնը ցմիշտ կապտուած եւ կործանած էր։

Բայց որովհետեւ լաւ պիտէր թէ՛ Ս. Քահանայապետն գիտակ իր նուիրական ուխտերուն, բոլոր ճիգովը պիտի գիմարէ ու ախոյեան պիտի հանդիսանայ այն ծայրայեղ բռնակալին դէմ, դառնութեամբ ու մտահոգութեամբ եւ ցաւերով կը լեցուի Նաբօլէօն, եւ Աթոռէն յափշտակելով՝ հեռու երկիր մը կը զրկէ զՍրբազան Պապը՝ բանտարկելու համար՝ իր համախոհ զինուորներուն ձեռքով։

Վերջին ծայր ուրախ էր, քանզի յաջողած էր չար նպատակը, եւ յաղթանակին գինովութեան մէջ մինչեւ անդամ մոռցեր թէ՛ կայ Երկինքը մէկ մ'որ կամ ուշ կա՛մ կանուխ սոսկալի կերպով կը պատժէ, սուրբ կրօնքին վիշտ պատճառողները։ Իրօք ալ, Ս. Քահանայապետին կողմանէ գրուած բանադրանքին լուրը իրեն հաղորդողին՝ ծայրայեղ գոռոզութեամբ կը պօռայ։ — Ի՞նչ, միթէ Պապին բանադրանքը զինուորներուն ձեռքերէն սուրինները վար ձգե՛լ պիտի տայ։ Եւ կը ծիծաղէր, ու կը ծաղրէր Ս. Պապին բանադրանքը, ծաղրանքով կ'ուզէր Ս. Աթոռէն հուռց ի վեր՝ զանազան թագաւորներու դրուած բանադրանքներուն ցուցակը...

Բայց արդէն եկած հասած էր 1812ի Նոյեմբեր 6ը եւ Դաղդիական զօրաբանակը ցուրտ միջնորոտով չրջապատած կ'արշաւէր դէպի Ռուսաստան... Արդէն պայծառ երկինքը միթագնած է... Երթագոյն ամպեր կը խտանան, քիչ ատենէն անապին ամպ մը կը

ցածնայ ու զինուորներուն վրայ ձիւնի խոշոր խոշոր ծուէններ կը տեղացնէ :

Ամէն բան խառնաշփոթ կերպով իրար կ'անցնի եւ անձանաչելի կը դառնայ . չեն գիտեր ո՛ւր կը կտիւն եւ ուր կ'երթան , ամեն բան իրենց գէ՛մ անյաղթելի խոչնդոտ կը դառնայ : Մինչդեռ զօրքը ամեն ձիւ կը թափէ ոգի ի բոլին այն սաստկաշունչ բուքին ու ցուրտին մէջտեղ ճամբայ մը բանալու՝ ձիւնի ծուէնները բուքին սաստկութենէն մըլուռած ճամբաներուն ամեն ծակը ծուկը կը լեցնեն ու կը գոցեն , այնպէս որ սար ու ձոր հաւասար մակերևոյթ մը կ'ունենան , եւ խեղճ զինուորները ամէն մէկ քայլափոխին անձանօթ վիհերու մէջ կը մխրճին ու տկարնէրը մ'ջը թաղուած կը մնան . . . Վերջապէս , միայն մէկ գիշերուան մէջ հովը , ցուրտը , սարը , ձիւնը՝ քսան հազար ձի ու չորս հարիւր հազար մարտիկ զինուորներ փծացուցին եւ ոչ ոք կրցաւ իր սուրը քաշել ու մէջտեղ ելնել :

Ահա պերճախօս պատասխանը զոր կուտար Ռուսիոյ ձմեռը՝ բանադրանքը զոռոգարար արհամարհող Նարոյճօնին :

Տակաւին քանի՜ քանի՜ դժբախտներ անցելոյն եւ ներկայիս մէջ շանթահար եղած են ու կ'ըլլան բանադրանքներէ , եւ թշուառ վախճան ունեցած են ու կ'ունենան ամենուն խրատ հանդիսանալով : Եթէ կրնան թող ուրանան Նարոյճօնի ն մանները՝ որոնց վախճանը չենք բաղձար որ անոր պէս ըլլայ՝ այլ ընդհակառակը խրատ ըլլալով զգոտտանալու շարժառիթ ըլլայ եւ ուրիշի վնասովը իրենք խրատուին , քանզի , Աստուծոյ եւ Եկեղեցւոյ հետ կատակ չ'ըլլար , բանադրանքները երկսայրի սուրեր են , ո՛ւշ կամ կանուխ իրենց դործը կը տեսնեն :

Մ . Ծ . Վ . Մ .

1912 Նոյ . 6 .

ԵՕԹՆԵԱԿ ՔՐԻՍՏՈՆԵԻ

ՏՕՆԱՑՈՅՑ

Յունուար 19 † Կիր . Դեկտ .

20	Բշ . տձ . Յովն . Կրտս . ին , Անտոնի Անապ .
21	Դշ . տկ . Ասովմանց եւ Սուխասանց
22	Դշ . թձ . Պահնց
23	Եշ . թկ . Ոսկեանց Բահանայից
24	Ուրբ . գձ . Պահնց
25	Շր . գկ . Իսահակայ Պարբեշի

Ս . ԱՆՏՈՆ ԱՆԱՊԱՏԱԿԱՆ ԿԱՄ ԱՐԲԱՅ . —

Մեծահարուստ եւ բարեպաշտ Եգիպտացի գերդաստանէն սերեցաւ յամին 250 . ե կանուխէն որք մնաց : Օր մը Պատարագի ժամանակ լսելով Քրիստոսի խօսքերն առ մեծատունն՝ թէ , «Ծախէ բոլոր ունեցածդ ու իմ ետեւ եկուր» , երկուսոր ազդեցութենէ շարժած իր բոլոր հարստութիւնը բաշխեց աղքատներու , եւ հրաժարելով աշխարհէ ճգնելու համար առնապատ քաշուեցաւ . դեռ հազիւ քսան տարեկան ծաղիկ հասակին մէջ էր : Խստակեաց էր յոյժ , օրը անդամ մը միայն կը ծաշէր . խոտի կամ գետնի վրայ կը պառկէր . անդադար ազօթքի կը զբաղէր . Հոտարակ ճգնութիւններէն դո՛ւ չըլլալով , նորանոր զարմանալի խտութիւններ կը հնարէր . գերեզմանի մէջ ճգնեցաւ շարունակ տասնուհինգ տարի , օրական դուրսէն հացի կտոր մը եւ ուժով մը ջուր միայն ընդունելով : Ասով ալ չչտատանալով , խորագոյն եւ անկոյն անապատներու գիմեց , ու լերան մը գլուխը բերդի մը մէջ անընդհատ քսան տարի ճգնեցաւ . գետնախօտի եւ սեւ հացի կտոր մը ընդունելով երգիկի ծակէն : Կը զարհուրէր հաշիւաւ մեր փափակեցութիւնը — Սակայն բարեզնի թշնամին սատոռնան եւս իր կողմանէ անդադար կը լիկեր , կը տանջէր Սուրբը զարշնչի փորձութիւններով , իրեւ առեւծ , վագր , գայլ մոռնելով , կաղկանձելով , իրեւ խփեր շէնով , սուրիւով . եւ մերժ սոսկալի կերպով կը դանտկոծէր ժամերով զգայաղիկ թողլով Սուրբը՝ մեռելի մը պէս . եւ այժմ տարիներով ու տարիներով Անգամ մը Սուրբը հալցուց Քրիստոսի . «Ո՛ւր էիր , Տէր , երբ այսպիսի պիղծ զիս ցմահ խոշտանդեց» : Պատասխան տուաւ . «Հոս էի , Անտոնի , զի մօտ եմ յիս յուսացողներուն . եւ հանդիսատես կ'ըլլայի քու նահատակութեանդ , զոր ես պիտի վարձատրեմ» : — Ս . Անտոնի ետեւէն քիւրաւորները վաղեցին , աշակերտեցան եւ անապատները ծաղկեցան եւ հնչեցին աստուածային փառաբանութեամբ ու գերբերական մահացուցանմանով մարդկութիւնը յապուշ կըթեցին : Մարտիրոսական բրա-

բիւնին ալ ցանկանալով, Մաքսիմիանոսի հաղած անաց ամենախիստ պահուն իջաւ Աղեքսանդրիս, յայտնաբար կը խրախուսէր նահատակները. բայց Աստուած չուզէց որ ինքն ալ մարտիրոսանար: Ապա ամենախոր անկոխ անապատներ մեկուսացաւ, մինչեւ որ Մեծն Ս. Աթանաս, Ս. Անտոնի կենսագիրը, հրաւիրեց զինքը յԱղեքսանդրիս (330). ուր յաղթահարեց և ամօթապարտ բռնաւ Արիանոս հերետիկոսները, և վերագարձաւ իւր ժենարանը, ուր Կոստանդիանոս կայսրէն արքայազուն պալատականներէն շատ քաջաբան հերոսապալից նամակներ ընդունելով, չէր ուզէր պատասխանել բայց այլոց յորդորմամբ խրատակածներ գրեց:—Անդադար տեսիլքներ կը տեսներ, ի մէջ այլոց տեսաւ իր հօրն Ամմոնի հազարէն փառաւոր վերելքը: Հռչակեցան ամենաբարձր իր հրաշագործութիւնները: 340ին երկնաւոր յայտնութեամբ գնաց առ Պողոս անապատական (228-344) որ 87 տարեկ է վեր կը ճգնէր անծանօթ տեղեր, և որուն վարքը գրեց Ա. Գերենիմոս: Ներկայ եղաւ անոր ցանկալի հանգստեան և թաղեց անոր Ս. մարմինը և անոր արմուէնի շինուած պարեգօսը հետը բերելով մեծ տօներուն կը հազուեր: Ա. Անտոն առ Տէր փոխուեցաւ 336-406 տարեկան և քարոզուեցաւ յարեւելից յարեմուտս իրեւ լուսատու տիեզերացս:

Հոգեւոր ՄՏԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

„ՆՄԱՆՈՒԹԻՒՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ“ ԳՐԲԷՆ

Գիրք Ա.—Գլ. Բ.—Ինքն ինքն ճշտաս համարել լու վրայ:

Որչաի աւելի եւ շաւղոյն գիտուն չըլաս, ասոր համար աւելի խստացնէ պիտի դասուիս, երբ շատ այնմ ալ սրբութեամբ լես սարի:

Մի՛ հպարտանար ունեցած որ եւ իցի սրունսիդ կամ գիտութեանդ վրայ, մանաւանդ վախճիր ֆլոյի ջրուած ծանօթութեանց համար:

Երբ կը կարծես որ շատ քան գիտես եւ շատ կամ շատ կիսնաս, գիցիր նաեւ որ չգիցածներդ շատ աւելի եւ:

Մի՛ քարհամար. այլ յօծարակամ խոստովանե՛ր ջր-գիտութեանդ:

Ինք՞ը կ'ուզես զիեզ մեկուն գերադասել, քանի որ շատ կան ֆլոյն աւելի գիտուն եւ աւելի օրհնագիտ:

Երբ կ'ուզես օգտակարապէս շատ մը գիտնալ եւ սորվիլ, սիրե՛ր անծանօթ մնալ եւ առ ոչինչ համարուիլ:

ԳԱԹՈԼԻԿ ՄԷՉԷՊԻ ԷՍՍՍԼԱՐԸ

Ք. Տիւնեստ մեզմոտ օլան հարաքէթ,
Ինքիզամ վէ օրի մախուզաթ
Ա. ՀԱՐԱՔԷԹ:

Քեայինաթտա մէվճուտ օլան հարաքէթ Ալլա հըն վարըղընա պիր տէլիլ տիր. չիւնքի մուհարրիր, եանի հարաքէթի հուսուլա կէթիրէն պիր գուվվէթ օլմանընճա հարաքէթ տէ գապիլ տէլիլ տիր, իմտի մատամքի տիւն հատա պուլունան հէր շէյ պիր հարէքէթէթապի տիր: Էօլէ իսէ տէմէք տիր քի պու հարաքէթի հուսուլա կէթիրէն պիր մուհարրիք վար տըր: Փագաթ պու վասիթայը հարաքէթէր սընֆընտա նիհայէթսիզ սուրէթ տէ իլէրի կիթմէք գապիլ օլմանյաճաղընտան, մութլագա իլք հարաքէթէ սէպէպ օլմուշ օլարագ, քէնտիսի հիչ պիր թարաֆտան հարաքէթ գապուլ իթմէյէն Էպէսի վէ լագըմ էլ վիճուս պիր մուհարրիքի էվվիլէ հէթիշիպ տուրմագ իպթիզա էտէր: Իշթէ քեայինաթտա մէվճուտ օլան հէր շէյէ հարաքէթ վէրիպ տէ քէնտիսի հիչ պիր հարէքէթէթապի օլմանան, հիչ պիր թարաֆտան հարաքէթ գապուլ իթմէյէն իլք գուվվէթ, մուհարրիքի էվվիլէ պիզ Ալլահ իամի վէրիլիզ: Պինաէն ալէյհ, հարաքէթ Ալլահըն վարըղընը իսպաթ էտէր:

1. Իմի հիքմէթի թապիլիյէտէ (physique) վէ իւլումը միխանիքլիյէ տէ, (science mecanique) հէր քէսճէ մագպուլ վէ միւթէպէր օլան պիր գայիտէյի քիւլլիյէ վար տըր քի օտա շու տըր «մատտէ քէնտիլիլիյէնտէն հարաքէթէ կէլէմէզ, քէնտի քէնալինէ հարաքէթ վէրէմէզ» մէսէլա պիր արճան քէնտիլիլիյէնտէն պուլունտըղը հէրի թէրք իտէմէզ, պիր մաքընա, քէնտիլինէ հարաքէթ վէրէն պիր գուվվէթ օլմատըգճա, քէնտիլիլիյէնտէն հարաքէթէ կէլէմէզ, իսհաթ տուրան հէր հանկի պիր ճիւսմ, քէնտիլիլիյէնտէն գըմըլտանամագ, իշթէ պու հալէ գայիսէյի արալիք (principe d'inertie) նամը վէրիլիր: Պինաէն ալէյհ, մուհարրիքսիզ հարաքէթ գապիլ տէյիլ տիր:

2. Հէր կիւն կէօղիւմիւղլէ կէօրիւյօրուզ քի կիւնէշ, աշ, երլարզլար պիր ֆէզայը նամիւթէնահիտէ, գաթիէն պիր պիրինէ թէսատիւֆ իթմէքսիզին հարաքէթ էյլէյօրլար: Արզ, էթրաֆը 10000միլ տայիրէսի օլան պիր քիւրրէ տիր, վէ իլմի նիւճոււմ վէ հէյէթ ալէմլէրի (astronomes)նին գաւլլինճէ, հէր կիւն քէնտի մինվէրի իւզէրինտէ տէօնէր, վէ խաթթը իսթիւմ (équateur) իւզէրինտէքի հէր նօգթասը, տազըգատա ալթը միլ եօլ քէսէր: Հէր սէնէ կիւնէշին էթրաֆընտա տա տէվր իտէր վէ սաաթտա 20 միլ եօլ գաթ իտէր. Պու կիպի տէ հէր սէյարէնին պունա միւմասիլ պիր հարաքէթի վար տր: Քիւրրէյի արզըն իւզէրինտէքի րիւզկեարլար նէհրլէր, տէնիզին ճէզր ու մէտտի, նէպաթաթըն ֆիլիզլէնմէսի, նէշվ ու նիւմա պուլմասը, պունլարըն քեաֆֆէսի տիւնետտէ հարաքէթին մէվճուտ օլտըզընը նագապիլի ինքեար պիր սուրէթտէ իլան իտէրլէր:

3. Հէր հարաքէթ, պիր մուհարրիք գոււվէթին վարլըզըն խապէր վէրլէր, ֆագաթ պիրի տիկէրինէ հարաքէթ վէրէնլէր սընֆընտա նիհայէթսիզ սուրէթտէ իլէրի կիթմէք գապիլ տէյիլ տիր, չիւնքի «ունսուզ պիր պասթօն քեսալվուր իքմէք գապիլ օլմասըզը կիպի, նիհայէքսիզ պիր սայը քեսալվուր իքմէքսկ միւմինսիզ» տիր: Շու հալտէ մուլթլազա քէնտիսի պաշգասընտան հարաքէթ գապուլ իթմէքսիզին հարաքէթ վէրէն պիր վարլըզա, պիր մուհարրիքի ղայըր միւքէհարրիքէ կէլիպ տայանմազ իճապ էտէր. Իշթէ պու իլվ վարլըզ, իշթէ հարաքէթին պուլթը մուհարրիքի, միւսէպպիպի պիզլաթ Ալլան քէնտիսի տիր:

Երլարզլարըն հարաքէթինին գանուշլարընը քէշֆ իտէն նիւթընըն տէհասընա հէր քէս հայրէթտէ գալըր, ֆագաթ քեայինաթը թէշթիլ էյլէյէն երլարզլար կիպի միւթէատուտ տիւնեալարը գուրանը, ծնլարը պիր ֆէզայը նա միւթէնահիյէ աթարազ պու գատար սիւրաթիւ վէ պու գատար ինթիզամիւ ծնլարըն հարաքէթինի իտարէ վէ թահաիտ էյլէքէն տէհա, վէ գոււվէթ աճէպա նէ կիպի միւլթէհայիւր պիր տէհա, նէ գատար պէօյիւք

պիր գոււվէթ օլմազ լազըմ կէլիւ:

Նարօլէօն Սէնթ-Էլէն տատարնտաքի գալաընըն իւզէրինտէ տուրարազ ժէնէրալ Պէրթրանա տէրտի քի «պէնիւմ ֆիւթուհաթլարըմ պէնտէ պիր տէհա մէվճուտ օլտուլընա սէնի ինանտըրըլար, իշթէ շու քեայինաթտա Ալլանը վարլըզընա պէնի ինանտըրըլար...: Երլարզլարըն տէվր ու հարաքէթինէ նիսպէթէն, էն կիւզէլ ասքէրի մանօլլալարըն պիլէ նէ հիւքմիւ գալըր...»

Բ. Ի Ն Թ Ի Ջ Ա Ս Ի

Տիւնեատա վէ քեայինաթտա հիւքիւմֆէրմա օլան ինթիզամ տախի ճէնապը Հագգըն մէվճուտիյէթինի խապաթ էտէր: Չիւնքի, սըրա վէ ինթիզամ մէվճուտ օլան շէյլէրտէ, մուլթլազա ծնլարը թէրթիպ վէ թանղիւմ էյլէմիշ օլան ալլ ու իտարա սահիպի պիր սէպէպին մէվճուտիյէթինի ֆարզ իթմէք իճապ իտէր. շէօյլէքի, էսէր նէ գատար պէօյիւք, ինթիզամտա նէ գատար միւքէմմէլ օլուրսա, թէրթիպ վէ թանղիւմ իտիճի գոււվէթին տախի օ նիսպէթտէ տահա պէօյիւք վէ տահա միւքէմմէլ պիր ազլ ու իտարաքա մալիք օլմասը թապիլի տիր: Իմտի, մատամքի տիւնետա, կէրէք մէճմուք վէ կէրէքսէ միւքթէտաթը իթիպարըլա ազըլարա հայրէթ վէրիճի պիր ինթիզամ հիւքիւմֆէրմա տր: Պինաէն ալէյ, տիւնեանըն պուլ ինթիզամիւ, քէնտինէ պու միւքէմմէլ նիզամը վէրէն պիր տիհայը էքպէրին պիր գոււվէթի ուզմանըն մէվճուտիյէթինէ տէլալէթ իտէր՝ քի, տիհայը էքպէրէ վէ գոււվէթի ուզմայէ Ալլան թապիլ իտէրիլ:

1. Սէպէպիզ էսէր օլմատըզը կիպի, ալլ ու իտարաք սահիպի պիր միւնազգիւմ վէ միւլթէթիպ օլմատըզմատա, սըրա վէ ինթիզամ օլմազ, Լուլթիւն պիր միլիօն մաթպաա հըրուֆաթընը գարմազարընզ սուրէթտէ պիր մասա իւզէրինէ աթընըզ, ծնլարը թէրթիպ իտէն, տիզէն պիր միւլթէթիպ օլմատըզմա օ կալըլար պիր քիթապ թէշթիլ խտէպիլիւրլէր միւ—Ասալ վէ գաթէն: Պիր սաաթըն պիւլթիւն չարի վէ մաքինալարընը կէլիւի կիւզէլ սուրէթտէ պիր գուլթու իշինէ աթա-

ճաղ օլուրսանըզ, աճապա քէնտիլիքլէրինտէն մուսայէն ետրլէրինի պուլարազ, իշլէեհէճէք վէ սաաթը կէօսթէրէճէք պիր հալէ կէլէպիլիլիլէր մի: — գաթիէն կէլէմէզլէր:

2. Հալպուլքի տիւնեատա էն միւլքէմմէլ պիր սըրա, պիր ինթիզամ մէվճուտ տըր, հէր շէյ քէնտի ետրլինի իշլալ էյլէմիշ տիր: Կիւնտիլք կէճէյի, կէճէ կիւնտիլքիւ թէվալի իտլէրէր, մէվսիմլէր մուզաննէն սուրէթտէ պիրպիրինի թազիպ էյլէրլէր: Քիւրրէյի արզ, սէմա, երլտըզլար, քեայինաթըն միւլթէլիք էրքեանը եէկտիկէրինէ էօյլէ պիր միւլթէսէլսիլ տիրլէր քի, հէրսի պիր արատա մէճմուռնըն ահէնկի թամմընա խաաթիմ օլուրլար: Պու ինթիզամը էյիճէ անլայապիլմէք իշուռն, Ֆէնէլճըն «Ալլահըն վարլըր» հազզընտա զալէմէ ալմը օլտուղը էսէրի նէֆիսի կէօլսէն կիշիլմէք քիֆայէթ էտէր: էօյլէ իսէ տիւնեանըն պու միւլքէմմէլ ինթիզամը թանղիմ վէ թէրթիպ իտիճի միւլքէմմէլ պիր գուվլէթին, պու ահէնկի միւլքէմմէլ պիր ազլ ու իտրաք սահիպինին մէվճուտիյէթինէ, տէլալէթ էտէր:

—Աճէպա, տիւնեանըն, հայրէթտէ գալտըրըմըզ շու ինթիզամը, պու ահէնկի, պիր քեսասիւճ էսէրի տիր տէյէղէր պուլուռէապիլիմ մի: Չիւնքի պու միսիլլու պիր իտտիատա պուլընմազ, զարապէթ վէ ճիննէթին սօն տէրէճէսի տէմէք տիր: քեսասիւճ, սէպէպի մէճուլըմըզ օլան շէյլէրէ պիր մանա վէրէպիլմէք իշուռն իճատ իտիլմիշ մանասըզ պիր քէլիմէ տիր:

Ձէմանըմըզտա արթըզ տիւնեանըն ինթիզամընը քեսասիւճէ համլ իտէնլէր եօզ տըր: պու կիւն հէր շէյ քապիաքըն գուվլէթիլէրինէ, քապիաքըն գանուկլարընա համլ օլուռնմագտա տըր: էվվէթ, չիւպհէ իսթէմէզ քի, զահիրի տիւնեանըն իտարէ էտէն թէաաճճիւպէ շայան գանուռլար վար տըր, գուվլէի ճազիպէ, սըզլէթ, գուվլէի տաֆիա, կիպի ֆագաթ պուռլար պու կիւն թանըմըզ վէ անլաշըմըզ տըր: Հէմ պու գանուռլար պիլէ Ալլահըն վարլըրընը իսպաթ իտէրլէր, չիւնքի վազիի գանուռն օլմազտա, գանուռն տա օլամազ: Պու գանուռնլարը քիմ գօմուշ տըր...

Քիմ իտարէ իտիյօր: Մատտէ քէնտիլիլինտէն աւեխիզ սիր, հարաֆէքսիզ, բուհսըզ սըր, պինաէն ալէյհ տէ քէնտիլինտէն ֆարպըր օլան պիր վարլըզ թարաֆընտան հարաքէթէ կէլէպիլիլիլ: Մատտէ քէօր ալիւր վէ մատամքի հէր շէյ պիր ինթիզամա մալիք տիր, պինաէն ալէյհ, մատտէնին ազլ ու իտրաք սահիպի պիր գուվլէթ թարաֆընտան իտարէ օլուռնույօր օլտըրը ինքեար օլուռնամազ:

Տիկէր ճիհէթտէն, կէօրիւնիւյօր քի պուլուսուստա պիր սույի թէֆէհիւմ վար տըր, չիւնքի էյէր քապիաք տէմէքլէ հէր շէյի իտարէ վէ թանդիմ իտէն սիրի, Շախսիյէք սահիպի հազզի պիր վարլըզ անլայօրլարսա, օ հայտէ իշթէ օ վարլըզ պիգաթ Սլլահ տըր, եալընըզ իամի տէյիշիլմիշ տիր: Եօզ, շայէտ քապիաք տէմէքլէ խայալի պիր վարլըզ, պիր նիսմի մեվնում, տահա սօղրուսու պիր հիշ անլայօրլարսա, պու թապիլինտէ քեսասիւճտէն հիշ ֆարզը եօզ տըր, վէ քէլիմէ տէյիշմէքլէ միւնասէպէթսիզլիքտէ թէպէտտիւլ իթմէզ վէ զայիլ օլմազ: Հէր շէյին քէնտիլին միւլթէնասիպ սէպէպի օլմասըլազըմ կէլտիլինտէն, սըրա, ինթիզամ վէ ահէնկի կէօրտիւլիւմիւզտէ, սահիպի, ազլ ու իտրաք պիր գուվլէթին մէվճուտիյէթինէ. տիւնեանը կէօրտիւլիւմիւզտէ տէ պիր Ալլահըն վարլըրընա հէլքիմ իթմէքլէիլիմիլ իճապ էտէր:

Մէշուր Նիւթըն նազարընտա քեսայինաթտաքի ինթիզամ Ալլահըն վարլըրընա էն ճէլիլ պիր տէլիլ իտի: Պու սէպէպտէն ֆէյլէօսօֆը նամտար Ռլաթօնըն շու սէօզլէրինի տաիմա թէքարլարտը «պէնիմ սէօզլէրիմտէ վէ ամէլլէրիմտէ պիր սըրա վէ ինթիզամ կէօրտիւլիւնիւլ իշուռն, պէնտէ սահիպի ազլ ու զէքէա պիր բուհ վար օլտուղուռնա հիւքիմ իտիյօրսընը, էօյլէ իտէ, շու տիւնեատէ հիւքիմֆէրմա օլան ֆէվլէլատէ սըրա ինթիզամ վէ ահէնկէ պազընըզ տա զայրը գապիլի թարիֆ սուրէթտէ ազլ ու տիրայէթ սահիպի պիր բուհըն վարլըրընա, Ալլահըն մէվճուտիյէթինէ հիւքիմ էտիլիլ:»

Պիզպաթ Վօլթէր պիլէ պու տէլիլէ գարշու գօյամամըզ տըր, շէյլէ քի, սաաթճընը

օլմայան պիր սաաթ ֆարդ էթմէք, աղլընը ղայիպ էթմիշ տիմէք օլաճաղը կիպի, տիւնեանըն վարըղը Ալլահըն վարըղընը իսպաթ էթմէզ տէմէք տախի աջնի տէրէճէ ճինսէթէ տէլալէթ իտէր» տէր իտի: Պիր կիւն հուզուրունտա Ալլահըն վարըղը հազգընտա միւսպահէսէ ճէրէեան իթտիյի վազըթ, բարմաղըյա օտանըն սաաթընը կէօաթէրէրէք «Շու սաաթըն իշլէյիպ, մունթաղամէն իւլէրիլէյիպտէ պիր սաաթճըսը օլմամայընը, հէրնէ գատարտա տիւշիւնսէմ, զիհնիմէ սըղտըրամայօրում» տէմիշ տիր:

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

Հ Ռ Ո Մ Ե Ի Կ Ա Յ Ո Ղ Ի Կ Է Ա Շ Խ Ա Ր Հ

Միացեալ Նահանգներէն ուխտաւորաց խումբ մը կը պատրաստուի յառաջիկայ ապրիլ ամսուան մէջ գնալ ի Հռոմ, ներկայանալու համար Արքայան Քահանայապետին: Ուխտաւորները պիտի այցելեն նաեւ ալեկալ ուխտաւորները ինչպէս Ասիոյ Բօսթընէն:

* * Անձեանները վախճանեցաւ Վ. Հ. Պայիի, վերափոխման Օգոստինեան Կրօնաւոր, իր 80 տարուան հասակին մէջ: Կաթողիկէութեան նշանաւոր հրապարակագիր մը եղաւ: 1850 տարին արդէն կ'աշխատակցէր (Univers) թերթին որուն տնօրէնն էր իր հայ-

րը և որ իրեն աշխատակից տառած էր զգերահաշակ Լուիսի Վէօյէօն: Հայր Պայիի առաջնակարգ կրթութիւնն առած և տէրութեան պաշտօնեայ, սակայն Աստուծոյ կոչման հետեւեցաւ 30 տարեկան, կրօնաւորելով Աստուծոյ խոսքերու հիմնադիր Հ. Տալգոնի քով, որուն գլխաւոր օգնական եղաւ ինչպէս նաեւ Հ. Բիքարի: 1867ին Հռոմի ազատարար բանակին իսկ 1870ին Մեցի բանակին ապաշխարողահօր պաշտօնը վարեց և գերի ինկաւ: Երկայն տարիներ ալեւալլ ուխտաւորներու պէս և զանազան կաթողիկէ թերթերու վարիչ եղաւ գլխաւորաբար Լա քրուա լրագրոյն: Այս հրատարակութիւններու միջոցաւ իր ըրած բարիքները անթուելի են: Իր մեծաւորաց մանուանդ Ս. Քահանայապետի հյու հպատակութիւնը շատ օրինակելի էր: Հանգիստաւորապէս կատարուեցաւ իր յուզարկաւորութիւնը, Վատիկանէն և աշխարհիս ամէն կողմերէն ցաւակցական արտայայտութիւններով:

ՀԱՅ ԿԱԾՈՂԻԿԷ ՊԱՏՐԻԱՐԲԱՐԱՆ

Երկուաթի օրը նոր տարւոյ աւթիւ (ըստ հին տոմարի) Ամեն, Գերեջ. Հոգեւոր Տեառն կողմանէ Արհի. Աւետիս Արքեպիսկոպոս Արքիարեան ընկերակցութեամբ Գեր. Էջմէքճեան Ռաֆ. Վ. ի եւ Մեծ. Ֆերհատեան Սերափէ Էֆէնտիի Յունաց Պատրիարքարանը երթալով շնորհաւորեց նոր տարին. Պատր. Տեղապահը յոյժ սիրալիր ընդունելութիւն ըրաւ իրենց:

Ն Ե Ր Ք Ի Ն Գ Ո Ր Ծ Ե Ր

Անգլ. դեսպանատան մէջ երէկ գումարուեցան Ֆրանս., աւստր. եւ ռուս դեսպանները և ըլլալիք ծանօթ միջամտութեան ձեւին վրայ խորհրդակցութիւններ կատարեցին, շատ հուանաբար այսօր պիտի ըլլայ այդ միջամտութիւնը:

* * Մովսէս խալիլ բաշա, որ իր ուսումը Անգլիոյ մէջ առած կարող ծովային զինուորական մըն է, ծովային նախարար անուանուեցաւ:

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Իմաստութեան սկզբանց վրայ բարոյական եւ պատմական խորհրդածութիւններ	33
Ազգալիքին քիւլիւր պիր չիլիյի	35
Կաթողիկոսական այցելուն ի Զմմառ	37
Անաչառ տեսութիւն	38
Նամակ Կեսարիայի	39
Հաղորդակցութիւն յաւատարմայինս	40
Պիր մեքրուպ	42
Մեծին Նաթիթիի Եւանաւոր մէկ հարիւրամեակը	43
Եօրենակ Քրիստոնէի	44
Գաթոլիք մեզնեպի հասարակ	45
Տեղեկագրական	48

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ

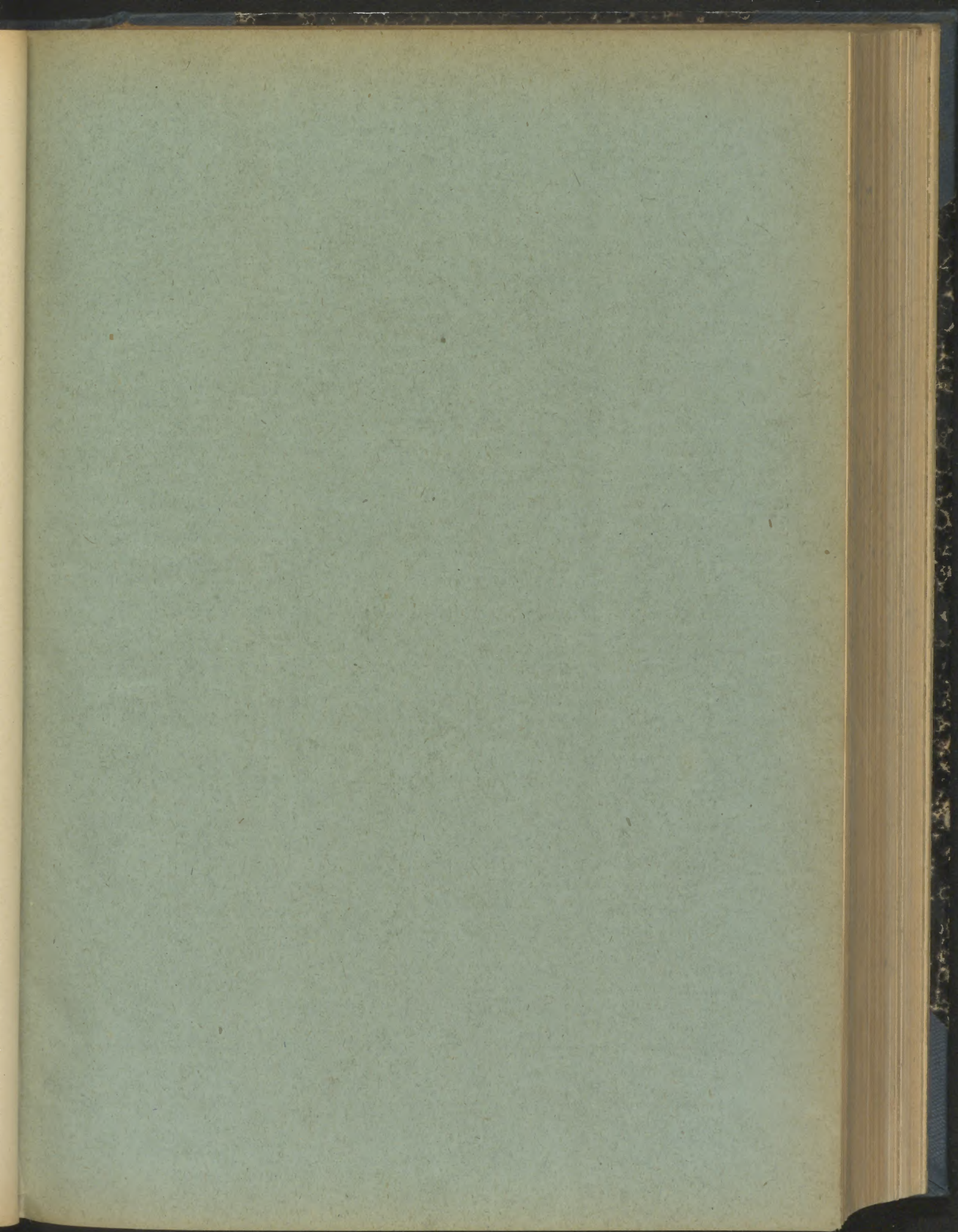
ՅՈՒՂ. Ծ. Վ. ԿԵՏԻԿԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԱԴՐԱՊԵՏ

ԳԷՈՐԳ Ծ. ՎԱՐԴ. ԹԵՐԶԻՊԱՇԵԱՆ

Տպագր. Կ. Արմազանց Շաքաքաքերի, Բերա, Պայրամ փողոց բիւ 5, Կ. Պոլիս

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—Թուրքիոյ համար, տարեկան՝ 40 դիկ. արծ. վեցամսեայ՝ 20.—
մէկ քիւ՝ 1 դիկ.:— Արաստեմիսն՝ տար. ժր. 10. վեցամս. 5.—Վհարմունք կանխիկ են:

ՀԱՍՑԷ.— Կարողիկէ Արձագանգ, Բերա, 5 Պայրամ փողոց 5, Կ. Պոլիս:

KATOGHIGHE ARZAKANK

Péra, 5 Rue Baïram 5

Constantinople

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆԻՐ.— 1.—Արձագանգ կը նրաստակուի Շաքաթ օրերը: 2.— Խմբագրութիւնս պարտաւորեալ չէ անպատճառ կամ նոյնութեամբ նրաստակել իրեն դիմուած ու եւ է յօդուած: 3.—Կեդծանունով դիմուած յօդուածներու հեղինակը կը պարտի իր իսկական անունը ծանուցանել Խմբագրապետին: 4.— Ձեռագիրներ եւ չեն դարձուիր: 5.— Յօդուածներու ձեռագիրները պէ՛տք է գրուած ըլլան թուրքի մէկ կողմը միայն: 6.— Ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմանագրութիւնք կը կատարուին: 7.— Հասցէի փոփոխութեան համար պէ՛տք է անհրաժեշտ երկու դանկեանի նամակադրո՞ւմ ի միասին դրկել:

ՏՊԱՐԱՆ Կարողիկէ Արձագանգի Բերա, 5 Պայրամ փ. 5: Տպարանս ըստ ամենայնի նոյն եւ ի վիճակի է որ եւ իցէ տպագրական գործոց համար: Կը տպուին ամէն տեսակ ծանուցումներ, գիրքեր, տետրեր, հրատարակութիւններ, քարտեր, քարտ-անդրներ, մանագրներ, եւն., եւն.: Գիրքեր անմեղքելի կերպով ածան են: Գեղեցկագիտական հաւելակի եւ տպագրական մատենութեան կողմանէ քիչ յաճախորդները անտարակոյս գոհ պիտի մնան:

ԿԸ ԾԱՆՈՒԹԻ «Տարեկան Սկզբունք Բրիտանական Վարդապետութեան» հաստատեալ եկեղեցական իշխանութենէ եւ կիրառութիւնը հրաժայեալ: Բաղկացած է 136 էջերէ: Գին, ամուր թղթակազմը 2 դիկն.: